

До разової спеціалізованої
вченої ради PhD 12040
Тернопільського національного
педагогічного університету імені
Володимира Гнатюка
(46027, вул. М. Кривоноса, м. Тернопіль)

РЕЦЕНЗІЯ

доктора історичних наук, професора,

**Кліша Андрія Богдановича, про дисертацію д Мартинів Марії Андріївни
на тему: «Післядипломна освіта на Тернопільщині (друга половина 40-х
рр. – кінець 1980-х рр.)», представлену на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі 03 «Гуманітарні науки»
за спеціальністю 032 «Історія та археологія»**

Актуальність теми зумовлена потребою комплексного аналізу інституційного оформлення та трансформації системи післядипломної освіти як складової державної кадрової політики. У сучасних умовах реформування освіти та впровадження принципів безперервного професійного розвитку дослідження історичного досвіду функціонування цієї сфери на регіональному рівні набуває особливого значення.

Авторкою дисертації здійснено комплексний аналіз архівних джерел, нормативно-правових актів, матеріалів місцевих органів влади, статистичних даних, періодичних видань. Введення до наукового вжитку авторкою значного масиву регіональних архівних матеріалів свідчить про ґрунтовність джерельної бази та самостійність дослідження. Особливої уваги заслуговує реконструкція механізмів функціонування інститутів удосконалення вчителів, курсів підвищення кваліфікації, методичних кабінетів, а також аналіз ролі партійно-державних структур у формуванні ідеологічного змісту післядипломної підготовки.

Аналітичний компонент роботи полягає у виявленні взаємозв'язку між освітньою політикою союзного центру (зокрема рішень органів влади СРСР та УРСР) і специфікою її реалізації на регіональному рівні. Дисертантка переконливо демонструє, що післядипломна освіта на Тернопільщині виконувала не лише професійно-кваліфікаційну, а й ідеологічну функцію, будучи важливим інструментом інтеграції регіону до радянського соціокультурного простору. У роботі простежено динаміку інституційних змін, кадрового забезпечення, змістових трансформацій навчальних програм, що дозволяє говорити про еволюційний характер розвитку цієї сфери – від адміністративно-репресивних механізмів кінця 1940-х – початку 1950-х рр. до більш структурованої та формалізованої системи 1970–1980-х рр.

Наукова новизна дослідження полягає у вперше здійсненому комплексному вивченні історії післядипломної освіти на Тернопільщині у визначених хронологічних межах, уточненні періодизації її розвитку, а також у виявленні регіональних особливостей функціонування освітніх інституцій. Праця має міждисциплінарний потенціал, оскільки поєднує підходи історії освіти, соціальної історії, історії повсякдення та інституційної історії.

Методологічна база дослідження є належно обґрунтованою. Авторка застосовує принципи історизму, об'єктивності та системності, використовує проблемно-хронологічний, структурно-функціональний та порівняльний методи. Водночас у подальших студіях доцільним видається ширше використання підходів історії ідей та мікроісторії для глибшого осмислення впливу післядипломної освіти на професійну ідентичність педагогічних кадрів.

Структура дисертації є логічною і відповідає поставленій меті та завданням. Висновки узгоджуються зі змістом розділів, є аргументованими та ґрунтуються на широкій джерельній базі. Робота написана на належному науковому рівні, характеризується чіткістю викладу, коректністю термінології та виваженістю оцінок.

Дискусійні положення, зауваження та побажання. 1. Доцільним видається залучення ширшого порівняльного матеріалу з інших областей УРСР, що дозволило б глибше окреслити специфіку розвитку післядипломної освіти на Тернопільщині, виявити спільні та відмінні тенденції, а також чіткіше визначити регіональні особливості інституційної моделі.

2. Перспективним напрямком подальших досліджень могло б стати вивчення впливу системи післядипломної освіти на формування професійної ідентичності педагогів, їхнього світоглядного та ціннісного профілю, а також на трансформацію освітнього середовища регіону в умовах радянізації.

3. Залучення усних джерел, спогадів, матеріалів особового походження могло б доповнити інституційний аналіз живим досвідом учасників освітнього процесу, що дозволило б поєднати макроісторичний та мікроісторичний підходи й надати дослідженню більшої багатовимірності.

Зауваження і побажання мають рекомендаційний характер і слугуватимуть орієнтиром для подальших наукових пошуків дослідниці.

Загалом дисертаційне дослідження «Післядипломна освіта на Тернопільщині (друга половина 40-х рр. – кінець 1980-х рр.)» є завершеною, самостійною науковою працею, що має вагоме теоретичне та практичне значення. За рівнем наукової новизни, обґрунтованості висновків, повнотою джерельної бази та методологічною коректністю робота відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія», а її автор заслуговує на присудження відповідного наукового ступеня.

Загальний висновок. У дисертаційній роботі Мартинів Марії Андріївни «Післядипломна освіта на Тернопільщині (друга половина 40-х рр. – кінець 1980-х рр.)» порушень академічної доброчесності не виявлено. Присутні всі посилання на джерела та публікації, що не порушують авторського права та оформленні відповідно до встановлених стандартів. Дисертаційна робота є самостійним, цілісним та завершеним науковим

дослідженням, виконаним на належному фаховому рівні. Дисертація має наукову новизну та відповідає актуальним завданням історичної науки і заслуговує позитивної оцінки.

Дисертація цілком відповідає вимогам чинного законодавства України у сфері вищої освіти, зокрема наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 3 лютого 2017 року за № 155/30023 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 8 жовтня 2019 року за № 1086/34057 (зі змінами), а також постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її авторка, Матринів Марія Андріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Рецензент

**доктор історичних наук, професор
кафедри історії України, археології та спеціальних галузей
історичних наук Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка**

Андрій КЛІШ

Засвідчую:
членський відділ кадрів

М. Матринів